

Dosarul nr. 2ra-221/2022
2-11015631-01-2ra-22022022

prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul Central (jud: M. Bușuleac)
instanța de apel: Curtea de Apel Cahul (jud: G. Vavrin, I. Dănăilă, T. Berdilă)

ÎNCHEIERE

20 aprilie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Galina Stratulat
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Finanțelor și de
Agenția Relații Funciare și Cadastru,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agenția Relații
Funciare și Cadastru împotriva lui Tudor Cangea, intervenienți accesorii Centrul
pentru drepturile omului și Ministerul Finanțelor cu privire la exproprierea
terenului agricol,

împotriva deciziei din 02 decembrie 2021 a Curții de Apel Cahul,

c o n s t a t ă :

La 29 noiembrie 2011, Agenția Relații Funciare și Cadastru a depus cerere de
chemare în judecată împotriva lui Tudor Cangea cu privire la exproprierea
terenului agricol.

În motivarea acțiunii a indicat că în conformitate cu Legea privind declararea
utilității publice a lucrărilor de interese național nr. 176-XVI din 10 iunie 2008,
terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX030, cu suprafața totală de 0,639 ha,
amplasat în satul Giurgiulești, raionul Cahul, proprietate privată a lui Tudor
Cangea, face parte din terenurile suspuse exproprierii pentru cauză de utilitate
publică de interes național, pentru construcția Portului Internațional Giurgiulești.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 186 din 09 martie 2009 cu privire la unele
măsurii privind asigurarea activității Portului Internațional Liber Giurgiulești,
Agenția Relații Funciare și Cadastru a fost împuternicită să asigure prin
intermediul întreprinderilor subordonate realizarea prevederilor Legii nr. 176,
precum și asigurarea controlului comisiei pentru soluționarea întâmpinărilor
expropriațiilor la propuneri de expropriere, creată prin Hotărârea sus menționată.

Astfel, în baza art. 9 din Legea nr. 488-XVI din 08 iulie 1999 și conform
Hotărârii Guvernului nr. 186 din 09 martie 2009, Agenția Relații Funciare și
Cadastru prin scrisoarea nr. 36-01-08/1656 din 18 august 2010, a înaintat lui Tudor
Cangea, oferta de expropriere a terenului agricol, la prețul de despăgubire în suma
de 50 796, 10 de lei, determinat în conformitate cu prevederile legislației în
vigoare.

În conformitate cu art. 17 alin. (1) din Legea nr. 1308-XIII din 25 iulie 1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, compensarea pierderilor cauzate de înstrăinarea forțată a terenurilor are loc conform prețului de piață al acestora, dar nu mai puțin decât prețul normativ calculat conform tarifelor prevăzute la poziția a II-a din anexă.

Or, Tudor Cangea a depus o întâmpinare în formă scrisă împotriva ofertei de expropriere, fiind înregistrată la Agenția Relații Funciare și Cadastru cu nr. C-312 din 28 septembrie 2010.

Respectiv, în temeiul art. 11 al Legii nr. 448 din 08 iulie 1999 și în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 186 din 09 martie 2009, Tudor Cangea a fost invitat la ședința pentru soluționarea întâmpinării, pentru data de 27 octombrie 2010. În cadrul ședinței de soluționare a întâmpinării, Tudor Cangea a solicitat schimbarea terenului expropriat cu un teren echivalent amplasat în municipiul Chișinău. Părțile au ajuns la un acord comun ca pentru a lua decizia în fond asupra subiectului este necesară o examinare suplimentară și consultarea cu Guvernul privind posibilitatea oferirii unui alt teren agricol.

În baza art. 9 din Legea nr. 488, în urma consultărilor cu organele administrației publice, Comisia nu a acceptat întâmpinarea lui Tudor Cangea, și prin oferta repetată din 06 iunie 2011, i-a fost propus în schimb unul din următoarele terenuri echivalente amplasate în satul Sadova, raionul Călărași, satul Sculeni raionul Ungheni, satul Plopi, raionul Cantemir, sau satul Cairaclia, raionul Taraclia. Prin întâmpinarea din 15 iulie 2011, Tudor Cangea a invocat dezacordul total cu oferta repetată. Astfel, prin procesul-verbal al Comisie nr. 5 din 26 iulie 2011 s-a constatat că nu s-a ajuns la un acord comun cu Tudor Cangea, și actele urmează să fie expediate către Agenția Relații Funciare și Cadastru pentru soluționarea exproprierii prin intermediul instanței de judecată.

În drept cererea de chemare în judecată a fost întemeiată în baza art. 13-14 al Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică, art. 17 a Legii nr. 1308 din 25 iulie 1997 privind prețul normativ și modul de vânzare cumpărare a pământului, art. 337, 694 Cod civil, până la intervenirea modificărilor introduse prin Legea nr. 133 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative din 15 noiembrie 2018, în vigoare din 01 martie 2019.

Prin încheierea din 05 iunie 2012 a Judecătoriei Cahul, în proces, în calitate de intervenienți accesorii, au fost atrași, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Centrul pentru drepturile omului.

Prin hotărârea din 12 ianuarie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central s-a admis acțiunea înaintată de Agenția Relații Funciare și Cadastru împotriva lui Tudor Cangea, intervenienți accesorii Centrul pentru drepturile omului și Ministerul Finanțelor cu privire la exproprierea pentru cauză de utilitate publică de interes național. S-a expropriat pentru cauză de utilitate publică de interes național în folosul statului, terenul agricol, cu suprafața de 0,639 ha, cu nr. cadastral XXXXX030, proprietate a lui Tudor Cangea, cu încasarea în folosul lui Tudor Cangea din bugetul de stat, a sumei de 287 550 de lei. S-a încasat din bugetul de stat, în folosul lui Tudor Cangea cu titlu de cheltuieli de judecată, suma de 1 550 de lei.

Invocând netemeinicia hotărârii primei instanțe, la 26 ianuarie 2021, Agenția Relații Funciare și Cadastru, a depus cerere de apel, solicitând casarea parțială a hotărârii cu emiterea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă integral cererea de

chemare în judecată, depusă de Agenția Relații Funciare și Cadastru, privind exproprierea terenului agricol și compensarea cuantumului despăgubirii.

La 12 februarie 2021, Ministerul Finanțelor a depus apel împotriva hotărârii din 12 ianuarie 2021 a Judecătorei Cahul, sediul Central, solicitând casarea hotărârii în partea încasării din contul bugetului de stat, a mijloacelor bănești cu titlu de expropriere și cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 02 decembrie 2021 a Curții de Apel Cahul s-au respins apelurile declarate de Agenția Relații Funciare și Cadastru și de Ministerul Finanțelor. S-a menținut hotărârea din 12 ianuarie 2021 a Judecătorei Cahul, sediul Central, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agenția Relații Funciare și Cadastru împotriva lui Tudor Cangea, intervenienți accesorii Centrul pentru drepturile omului și Ministerul Finanțelor cu privire la exproprierea terenului agricol.

Pentru a decide astfel, Colegiul a reținut că Tudor Cangea este proprietarul de drept al terenului agricol cu nr. cadastral XXXXX.030, amplasat în extravilanul satului Giurgiulești, raionul Cahul.

Conform materialelor cauzei civile, la data de 18 august 2010 de către Agenția Relații Funciare și Cadastru, în adresa intimatului Tudor Cangea a fost expediată o ofertă privind exproprierea terenului agricol cu nr. cadastral XXXXX.030 pentru cauză de utilitate publică, cu propunerea achitării despăgubirii în sumă de 50 796,10 de lei, or, Tudor Cangea și-a exprimat dezacordul său cu oferta expediată.

Colegiul a mai reținut că părțile nu au ajuns la o înțelegere referitor la cuantumul despăgubirii ce urma să fie achitată intimatului Tudor Cangea, în urma exproprierii terenului agricol.

Totodată, Colegiul a reținut că la inițiativa intimatului Tudor Cangea, de către SRL „Veacon-Plus”, a fost întocmit raportul de evaluare a terenului agricol cu nr. cadastral XXXXX.030, amplasat în extravilanul satului Giurgiulești, raionul Cahul, ce aparține în drept de proprietate intimatului, și respectiv conform raportului s-a constatat prețul terenului agricol ca fiind de 402 552 de lei.

Reținând prevederile art. 15 alin. (1), (2) și (5) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică, nr. 488-XIV din 08 iulie 1999, în vigoare din 20 aprilie 2000, Colegiul a considerat că prima instanță corect s-a expus asupra prețului terenului cu nr. cadastral XXXXX.030, amplasat în extravilanul satului Giurgiulești, raionul Cahul, ce aparține în drept de proprietate lui Tudor Cangea, stabilit prin raportul de evaluare efectuat de către SRL „Veacon-Plus”, ca fiind unul neveridic.

Or, conform Extrasului din procesul-verbal nr. 7 al ședinței Comisiei de atestare a evaluatorilor bunurilor imobile din 27 iulie 2012, în urma examinării repetate a raportului de evaluare sus menționat, au fost depistate multiple încălcări ale actelor normative în domeniu, ceea ce a avut ca efect retragerea certificatului de calificare a evaluatorului bunurilor imobile.

Respectiv, Colegiul a reținut că încălcările depistate ale actelor normative la întocmirea raportului de evaluare a terenului litigios în cauză, afectează concluziile finale date în raportul de evaluare sus menționat, și prețul terenului reflectat în raport nu poate fi reținut, fapt constatat corect de către prima instanță.

Astfel, instanța de apel a considerat inexplicabile argumentele reprezentantului Agenției Relații Funciare și Cadastru, invocate în apelul declarat, privind

aprecierea eronată de către instanța de fond a raportului de evaluare a terenului litigios. Or, contrar argumentelor invocate în apel, instanța de fond nu a ținut cont de suma reflectată în raportul de evaluare, ci din contra a invocat că această sumă nu poate fi reținută ca una justă.

De altfel, Colegiul a considerat că nici suma de 50 796, 10 de lei, oferită lui Tudor Cangea de către Agenția Relații Funciare și Cadastru, la fel nu reprezintă o justă și echitabilă despăgubire, pentru terenul expropriat.

Prin prisma art. 46 alin. (1)-(2) din Constituția Republicii Moldova, Colegiul a considerat că prima instanță corect a ajuns la temeinicia pretențiilor reprezentantului lui Tudor Cangea, precum că intimatului urmează să-i fie achitată o despăgubire în mărime de 287 550 de lei, reieșind din prețul de 4 500 lei, pentru un ar de pământ.

Argumentul privind necesitatea dispunerii de către instanța de fond a efectuării unei expertize în conformitate cu art. 148 Cod de procedură civilă, pentru stabilirea valorii terenului litigios, Colegiul l-a respins ca fiind declarativ. La caz, prin încheierea din 04 octombrie 2013 a Judecătorei Cahul, a fost dispusă efectuarea unei expertize în comisie, pentru stabilirea valorii reale a terenului cu nr. cadastral XXXXX.030, amplasat în extravilanul satului Giurgiulești, raionul Cahul, proprietate privată a lui Tudor Cangea, cu participarea în comisie a câte un reprezentant din partea participanților la proces, cu stabilirea achitării serviciilor de efectuare a expertizei de către stat. Expertiza judiciară privind evaluarea prețului real al terenului litigios nu a fost efectuată din cauza neachitării de către Agenția Relații Funciare și Cadastru a serviciilor de efectuare a expertizei.

În acest context instanța de apel a menționat că neachitarea pentru serviciile de efectuare a expertizei nu poate fi pusă pe seama lui Tudor Cangea, mai mult nici instanța de fond nu avea obligația de a dispune efectuarea repetată a expertizei, în lipsa unei astfel de solicitări a părților.

La 24 ianuarie 2022, Ministerul Finanțelor a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea încasării din bugetul de stat a sumei despăgubirii de expropriere.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată ierarhic inferioare la examinarea cauzei au încălcat esențial și au aplicat eronat normele de drept procedural și material, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții neîntemeiate.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

La 01 martie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Agenția Relații Funciare și Cadastru a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea încasării din bugetul de stat a sumei despăgubirii de expropriere.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată ierarhic inferioare la examinarea cauzei au încălcat esențial și au aplicat eronat normele de drept procedural și material, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții neîntemeiate.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a

demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 22 februarie 2022 instanța de recurs a comunicat intimațiilor recursurile, informând despre necesitatea depunerii referinței.

Astfel, la 16 martie 2022, Tudor Cangea a depus referință prin care și-a exprimat dezacordul cu recursul înaintat.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Ministerul Finanțelor și de Agenția Relații Funciare și Cadastru, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile ca inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Agenția Relații Funciare și Cadastru, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura

admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432, alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a recunoaște recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Agenția Relații Funciare și Cadastru, ca fiind inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Agenția Relații Funciare și Cadastru, împotriva deciziei din 02 decembrie 2021 a Curții de Apel Cahul.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Galina Stratulat

judecătorii

Mariana Pitic

Victor Burduh